

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації **ТАРАСЕНКО Лілії Олександрівни**
на тему: **«Механізм забезпечення ефективності функціонування
газорозподільних підприємств України»**,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 051 - «Економіка»

Наукова новизна дослідження полягає у розвитку теоретико-методологічних засад щодо механізму забезпечення ефективного функціонування газорозподільних підприємств України та обґрунтуванні практичних рекомендацій його провадження, які враховують поєднання їх статусу, як суб'єктів природної монополії та підприємництва. Невід'ємною складовою соціально-економічного розвитку України є стабільне та безпечне газопостачання. Газорозподільні підприємства, як складова газотранспортної системи України здійснюють вплив на економічні процеси країни та певним чином формують сприятливий міжнародний клімат України як транзитного центру. Серед чималої кількості проблем, які постали перед вітчизняними газовими ринками є забезпечення власних умов конкурентоспроможності, покращення техніко-технологічного забезпечення їх виробничих фондів, створення умов взаємовигідного тарифоутворення для всіх суб'єктів споживання та господарювання в напрямі формування єдиного національного лібералізованого газового ринку.

Разом з тим, будучи стратегічно важливими осередками соціально-економічного зростання, газорозподільні підприємства характеризуються, на жаль, стагнучими показниками: суттєвим моральним та фізичним зношенням основних фондів, значною плінністю кадрів, залежністю від фіксованого тарифу тощо. Потребують узагальнення питання стратегічних цілей та напрямів діяльності газорозподільних підприємств, особливостей їх функціонування та індивідуального підходу щодо регулювання підприємств газорозподільної сфери, враховуючи їх неоднорідність та диференціацію. Тому очевидним є факт необхідності наукового обґрунтування механізму забезпечення ефективного функціонування газорозподільних підприємств.

У роботі Тарасенко Л.О. оцінено потенційний рівень ефективності газорозподільного підприємства на основі прогнозової фінансової звітності, побудованої з використанням статистичних методів і моделей та змодельовано динаміку змін головних показників діяльності, від яких залежить ефективність функціонування газорозподільних підприємств на основі взаємозв'язків з факторами внутрішнього та зовнішнього середовища. Це безумовно підвищує

цінність досліджень у напрямку формування механізму забезпечення ефективного функціонування газорозподільних підприємств.

Отже, тема дисертації Тарасенко Лілії Олександрівни та поставлені завдання є актуальними та затребуваними на національному рівні. Завдання дослідження охоплюють таку проблематику: дослідження сучасного стану газорозподільних підприємств, як суб'єктів ринку природного газу України; визначення організаційних та технологічних особливостей функціонування газорозподільних підприємств; поглиблення теоретико-методологічних засад визначення категорії «ефективність діяльності підприємства»; аналізування методичних засад тарифікації послуг розподілу природного газу з визначенням їх переваг і недоліків; здійснення SWOT-аналізу фінансового стану газорозподільних підприємств України для оцінки ефективності їх функціонування з дотриманням принципу безперервності діяльності, впливу змін нормативно-правового поля; формування концептуальних засад до розроблення механізму забезпечення ефективності функціонування газорозподільних підприємств.

Теоретичне значення результатів роботи ґрунтується на дослідженні фундаментальних теоретико-методологічних засад функціонування газорозподільних підприємств та оцінки їх ефективності, визначенні тенденцій розвитку та особливостей співіснування конкурентної та монопольної поведінки енергетичного сектору та ринку природного газу в Україні, узагальненні сучасних теоретико-методологічних підходів до визначення базових категорій проблематики ефективності функціонування. Використання діалектичного та історичного методу наукового пізнання дозволило дослідити еволюцію підходів до оцінки ефективності функціонування суб'єктів господарювання.

Узгодження об'єкту й предмету дослідження, мети і завдань, коректне використання автором методів наукового пошуку стало підґрунтям отримання результатів, які містять наукову новизну та мають практичне значення.

Серед нових наукових результатів теоретичного та науково-методичного змісту вважаємо за необхідне виокремити такі:

- 1) удосконалені методичні підходи до оцінки ефективності газорозподільних підприємств, які функціонують відповідно до концепції безперервної діяльності з урахуванням їх специфіки, високої соціальної значущості послуг, а також в умовах інтеграції газового ринку України до європейського простору та орієнтують менеджмент на моніторинг та оцінку динаміки зобов'язань та активів, результатів операційної діяльності та чистого грошового потоку, визначення ключових фінансових коефіцієнтів, значення яких є несприятливими для подальшого розвитку;

- 2) запропонований науково-методичний підхід до визначення потенційного рівня ефективності задля своєчасного реагування на зміни в обсягах доходів та прийняття відповідних управлінських рішень на основі: прогнозування чистого

доходу з використанням економетричної моделі з подальшим здійсненням перспективної оцінки ефективності та розробки необхідних заходів;

3) розроблені концептуальні засади до розвитку механізму забезпечення ефективності функціонування газорозподільних підприємств, в рамках яких здійснюється комплексний аналіз фінансових та нефінансових показників діяльності та їх інтерпретація, моніторинг динаміки чинників, що впливають на доходи і витрати підприємств та їх прогнозування, а також врахування тенденцій розвитку енергетичного сектору, спричинених поширенням програм енергоефективності та гармонізацію законодавства до вимог Третього енергетичного пакету ЄС.

Практичне значення результатів дослідження полягає у тому, що теоретичні та практичні розробки, отримані при підготовці наукової роботи, мають прикладний характер та можуть бути застосовані при формуванні механізму забезпечення ефективності діяльності.

Наукові результати, висновки та рекомендації проведеного дослідження впроваджено на рівні підприємств, а саме: у діяльності ТОВ «АФ «Злагода» впроваджено методичні підходи до оцінки ефективності газорозподільних підприємств, що функціонують відповідно до концепції безперервної діяльності, з урахуванням їх специфіки, високої соціальної значимості в умовах інтеграції газового ринку України до європейського простору; у діяльності АТ «Оператор газорозподільних мереж «Вінницягаз», для якого практичну значущість представляють наступні пропозиції, висвітлені в роботі: удосконалення підходу до розробки системи ключових показників ефективності, яка представлена набором декількох показників; у діяльності АТ «Оператор газорозподільної системи «Житомиргаз», для якого практичне значення має розглянутий підхід до визначення складових механізму забезпечення ефективності функціонування як комплексу взаємоузгоджених та взаємообумовлених цілей і завдань підсистем газорозподільного підприємства. Результати наукової роботи також використовуються у навчальному процесі Донецького національного університету імені Василя Стуса при викладанні навчальних дисциплін «Аналіз господарської діяльності», «Фінансовий аналіз», «Стратегічний аналіз».

Дисертація виконана особисто, містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні та експериментальні результати, що проведені здобувачем особисто, і які мають істотне значення для економічної науки. Одержані здобувачем результати є достовірними та об'єктивними. Дослідження демонструє відповідність усім вимогам щодо рівня наукової кваліфікації здобувача, що зазначено у Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії (Постанова КМУ «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» від 06 березня 2019 р. №167).

Зміст основних положень дисертаційного дослідження викладено у 11 наукових публікаціях: (4 – у наукових фахових виданнях України, 2 – у наукових

періодичних виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу зі спеціальності, за якою підготовлено дисертацію, 5 публікацій за матеріалами науково-практичних конференцій):

1. Тарасенко Л. О. (2017). Теоретичні аспекти конкуренції та монополії: сутність, особливості, наслідки. *Фінанси, облік, банки*. №1 (22). С. 260 – 268.

2. Тарасенко Л. О. (2018). До питань оцінки ефективності функціонування газорозподільних підприємств. *Фінанси, облік, банки*. № 1(23). С. 169 – 181.

3. Tarasenko L. (2019). Efficiency of enterprise's activity: essence, genesis, content of approaches. *Finance, accounting, banks*. № 1(24). С. 148 – 157.

4. Іонін Є. Є., Тарасенко Л. О. (2018). Корпоративна соціальна відповідальність як запорука стабільного розвитку: аналіз підприємств нафтогазової галузі. *Економічний аналіз*. Том 28. № 2. С. 145-154.

Особистий внесок здобувача полягає у здійсненні аналізу сучасного стану провадження соціально відповідальної діяльності закордонними та вітчизняними підприємствами нафтогазової галузі та проведенні SWOT-аналізу стану газорозподільного підприємства, що є одним із інструментів отримання інформації для прийняття обґрунтованих управлінських рішень на основі всебічного огляду середовища функціонування.

5. Tarasenko L. (2020). Natural gas market in Ukraine: coexistence issues of competitive and monopolistic behavior. *European journal of economics and management*. Volume 6. Issue 2. pp. 49 – 58.

6. Ionin Ye., Tarasenko L. (2020). Integration of the gas market of Ukraine into the EU gas market: issues of managing the working capital of joint stock companies *European journal of economics and management*. Volume 6. Issue 5. pp. 14 – 21.

Особистий внесок здобувача полягає в обґрунтуванні необхідності введення в практику менеджменту системи відносних показників робочого капіталу в порівнянні з обсягом продажу, валютою балансу, власним капіталом, грошовими потоками та іншими, які пропонується розглядати як орієнтири для розробки управлінських рішень у напрямку досягнення ефективності діяльності.

7. Тарасенко Л. О., Іонін Є. Є. (2018). Соціальна відповідальність нафтогазової галузі України. *Проблеми розвитку соціально-економічних систем в національній і глобальній економіці: Праці XVIII Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів і молодих учених (м. Вінниця, 24 квітня 2018 р.)*. С. 328 – 331.

Особистий внесок здобувача полягає у проведенні аналізу політики корпоративної соціальної відповідальності підприємств нафтогазової галузі та обґрунтуванні її позитивного впливу на результати діяльності даних підприємств.

8. Тарасенко Л. О. (2019). До питань циклічності доходів газорозподільних підприємств. Збірник наукових праць професорсько-викладацького складу ДонНУ імені Василя Стуса за 2017 – 2018 рр. (м. Вінниця, 16–17 травня 2019 р.). С. 35-37.

9. Тарасенко Л. О. (2019). Розрахунок рентабельності активів ПАТ «Вінницягаз» з використанням індексної функціональної моделі. Соціально-економічні проблеми 3 сучасності: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Маріуполь, 31 травня 2019 р.). С. 54 – 59.

10. Тарасенко Л.О., Іонін Є.Є. (2020). Достатність робочого капіталу як ключовий показник забезпечення ефективності діяльності операторів газорозподільних мереж. XXII Міжнародна науково-практична конференція «Theoretical foundations for the implementation and adaptation of scientific achievements in practice» (м. Гельсінкі, 22 – 23 червня 2020 р.). С. 275 – 279.

Особистий внесок здобувача полягає у здійсненні аналізу робочого капіталу газорозподільних підприємств та обґрунтуванні вибору показника достатності робочого капіталу як ключового показника ефективності.

11. Тарасенко Л.О. (2020). Показники оцінки ефективності функціонування газорозподільних підприємств. Розвиток бухгалтерського обліку та оподаткування в Україні: теорія, практика та професійна етика: збірник тез Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, (м. Ірпінь, 5 –6 листопада 2020 р.). С. 294 – 296

Результати дисертації повною мірою висвітлені у зазначених публікаціях.

Дисертація Тарасенко Лілії Олександрівни відповідає вимогам п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 06 березня 2019 р.

На підставі зазначеного рекомендуємо дисертацію **Тарасенко Лілії Олександрівни** на тему: **«Механізм забезпечення ефективності функціонування газорозподільних підприємств України»** до захисту у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Рецензенти:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри міжнародних
економічних відносин
ДонНУ імені Василя Стуса

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів та банківської справи
ДонНУ імені Василя Стуса

М. В. Савченко

Т. С. Карпова

